

1. SUFERINȚA DIN EGIPT

(Exodul 1:1-22)

Introducere (Exodul 1:1-7)

Scopul paragrafului introductiv al cărții Exodul este să servească drept liant între cărțile Geneza și Exodul. Versetele 1-5 sunt un rezumat al situației din finalul cărții Geneza: cei doisprezece fii ai lui Iacov împreună cu familiile lor locuiesc în țara Egiptului. Versetele 6-7 acoperă perioada de timp de câteva secole scursă între finalul Genezei și începutul istoriei lui Moise și a eliberării evreilor din Egipt: evreii au avut foarte mulți copii. Pasajul, cu alte cuvinte, demonstrează cum au evoluat evreii de la o familie patriarhală la un popor puternic și numeros.

1:1. Iată numele fiilor lui Israel, intrați în Egipt; au intrat cu Iacov fiecare cu familia lui:

Autorul biblic începe cartea Exodul cu cuvântul și (conjunția *waw* în ebraică). Această conjuncție nu apare în cele mai multe traduceri moderne. Este important de menționat însă existența ei deoarece ea leagă relatarea exodului de scrierea precedentă a Genezei. Ea denotă o fluentă naturală a materialului, care subliniază faptul că avem de-a face cu o istorie în desfășurare. Conjunția indică probabil și faptul că odată cele două cărți formau aceeași scriere.

Propoziția "Iată numele fiilor lui" este o formulă introductivă obișnuită pentru genealogiile din cartea Geneza (vezi Geneza 25:13;

36:10, 40). Exodul 1:1 citează, de fapt, cuvânt cu cuvânt Geneza 46:8 care spune: "[Și] Iată numele fiilor lui Israel, care au venit în Egipt." Autorul dă dovadă de o familiaritate profundă și remarcabilă față de cartea Geneza. Acest adevăr va fi subliniat în mod repetat pe parcursul primului capitol din Exodul.

Expresia "fiii lui Israel" este utilizată cu ironie. De aici încolo, ea va fi folosită în cartea Exodul cu referire nu la fiii lui Iacov, ci la întregul popor Israel (ca o națiune aflată sub legământ).

Mis'rāyîm, termenul ebraic pentru Egipt, are o formă duală, reflectând probabil împărțirea antică a acestei țări în Egiptul Superior și Egiptul Inferior. După cum va demonstra studiul în continuare, scriitorul biblic cunoștea în amănunt Egiptul, obiceiurile, practicile și limba acestuia.

1:2-4. Ruben, Simeon, Levi, Iuda, Isahar, Zabulon, Benjamin, Dan, Neftali, Gad și Așer.

Autorul prezintă acum o listă cu fiii lui Iacov care au intrat în Egipt. Această genealogie nu este organizată în funcție de ordinea datelor de naștere, ci în funcție de persoana care a dat naștere.¹ Primii șase fii amintiți erau toți copiii Leei, deși Isahar și Zabulon erau al nouălea, respectiv al zecelea dintre fiii născuți lui Iacov, în ordine cronologică. Benjamin era al doilea fiu al Rahelei. În fine, sunt menționați, doi câte doi, fiii servitoarelor. Această trecere în revistă este identică celei din Geneza 35:23-26. Încă o dată, scriitorul biblic demonstrează fundamentarea operei sale pe o relatare precedentă a Genezei.

Fiii lui Iacov au fost strămoșii triburilor lui Israel. Dar ei nu au călătorit singuri spre Egipt; conform versetului 1, au venit "fiecare cu familia lui." Urmașii lui Iacov au început să crească numeric.

1:5. Sufletele ieșite din coapsele lui Iacov erau șaptezeci de toate. Iosif era atunci în Egipt.

Numărul de șaptezeci de urmași ai lui Iacov este menționat prima dată în Geneza 46:26-27. În această cifră sunt incluși doar cei care proveneau direct din sămânța lui (traducerea literală este "cel ieșit din coapsele lui"); nurorile și alte persoane nu se numără printre cei șaptezeci. Astfel că numărul celor care l-au însoțit pe Iacov în Egipt trebuie să fi fost de cel puțin câteva sute de oameni. Triburile evreilor se aflau într-un proces de creștere și răspândire.

Cititorii evrei ar fi remarcat imediat că în versetele 2-4 sunt indicate doar douăsprezece triburi. Astfel că autorul explică acum faptul că Iosif nu a intrat în țară împreună cu Iacov, deoarece el "era atunci în Egipt". În acest fel se face referire la strămoșii tuturor celor douăsprezece triburi.

1:6-7. Iosif a murit, au murit toți frații lui și toată generația aceea de oameni. Fiii lui Israel s-au înmulțit, s-au mărit, au crescut și au ajuns foarte puternici. Și s-a umplut țara de ei.

Acest pasaj are rolul de a-i prezenta cititorului situația actuală. Toți fiii lui Iacov și toți ceilalți oameni care au trăit în vremea aceea au murit. Dar evreii au fost foarte activi în reproducere. Egiptul este plin de ei. Autorul încearcă să treacă de la o istorie centrată într-un singur individ (adică Avraam) sau într-o singură familie / un singur clan (adică fiii lui Iacov), așa cum se menționează în Geneza, la o istorie care se va concentra acum asupra unui popor (în final, o națiune).

Ritmul lor de înmulțire este subliniat prin afirmația: "au ajuns foarte puternici". Textul ebraic original folosește repetiția adverbului "foarte" (*m"ōd, m"ōd*) pentru a conferi sensul de superlativ absolut.

Toate cele cinci verbe din versetul 7 reflectă limbajul creației. Autorul îl duce din nou pe cititor în Geneza, mai exact la mandatul cultural din Geneza 1:28 și 9:7. El face acest lucru pentru a demonstra că în Egipt, evreii împlineau porunca de a crește, de a se înmulți și de a umple pământul. Din acest punct de vedere, ei erau binecuvântați din plin de Dumnezeu.

Creșterea aceasta impresionantă a fost și împlinirea promisiunii lui Dumnezeu față de Avraam prin care Dumnezeu avea să-i înmulțească urmașii ca stelele de pe cer și ca nisipul mării (vezi Geneza 22:17; compară mai ales cu Faptele Apostolilor 7:17.18). Dumnezeu Și-a ținut promisiunea față de Avraam, deși împlinirea ei a venit la câteva sute de ani după rostirea ei pentru prima dată. Dumnezeu lucrează după propriul orar.

Aplicație

Cartea Exodul nu poate fi înțeleasă în izolare. Ea reprezintă doar o parte din desfășurarea istoriei revelării lui Dumnezeu. Contextul precedent al cărții Geneza este esențial pentru o înțelegere corectă a Exodului. Cititorul trebuie să petreacă timp studiind Geneza pentru a fi pregătit să interpreteze Exodul. Un exemplu concret este cel al limbajului creației din Geneza utilizat mai apoi în versetele 6-7. Israelii, ca popor al lui Dumnezeu, împlinesc mandatul pe care Dumnezeu l-a încredințat inițial lui Adam, iar mai apoi lui Noe, de a crește, de a se înmulți și a umple pământul. Pare destul de clar că, în acest punct, evreii sunt deja fiii lui Dumnezeu, că sunt binecuvântați de El și se află sub ocrotirea Lui. Acest gen de abordare îl va binecuvânta din plin pe credinciosul care cercetează cu perseverență contextul cărții Exodul.

Este de asemenea important să recunoaștem că istoria Israelului în perioada exodului trebuie privită ca pe o lecție pentru toți credincioșii. Pavel afirmă lucrul acesta în 1 Corinteni 10:11: Aceste lucruri li s-au întâmplat ca să ne slujească drept pilde și au fost scrise pentru învățătura noastră, peste care au venit sfârșiturile veacurilor. Astfel, creștinii trebuie să ia în seamă Scripturile care ne stau înaintea și să înțeleagă că Dumnezeu se relaționează la poporul Său prin aceleași metode de-a lungul întregii istorii. El este același ieri, azi și în veci.

Asuprirea lui Israel de către sămânța șarpelui (Exodul 1:8-14)

Reacția Egiptului la dezvoltarea Israelului a fost asuprirea. Autorul biblic încearcă să îi explice cititorului starea groaznică a poporului lui Dumnezeu: aveau supraveghetori care îi pedepseau cu asprime și neînduplecare. Ei aveau rolul de a-i demoraliza pe evrei; încercau să le distrugă sănătatea, să le scurteze viața, să le împruțineze numărul și să-i lase fără speranță. Aceasta demonstrează intenția lui Faraon de a șterge din istorie numele lui Israel, astfel ca nimeni să nu-și mai aducă aminte vreodată de acest popor. Așa cum Cain cel plin de răutate l-a ucis pe fratele lui nevinovat Abel, tot așa Egiptul a încercat să-l distrugă pe Israel. Sămânța demonică a șarpelui lucrează în același fel în toate vremurile.

1:8. Peste Egipt s-a ridicat un nou împărat, care nu-l cunoscuse pe Iosif.

Un "nou împărat" nu înseamnă neapărat următorul împărat după Faraonul din povestea lui Iosif. Textul spune că acest nou împărat "nu-l cunoscuse pe Iosif". Verbul a cunoaște poartă de multe ori înțelesul de cunoaștere apropiată și personală. Așadar, noul Faraon nu că nu auzise de Iosif, dar nu îl cunoștea personal. Succesorul imediat al Faraonului din istoria lui Iosif trebuie să fi avut un oarecare contact cu Iosif. Oricum, e foarte improbabil ca acest nou monarh să fi fost succesorul imediat, deoarece evreei au stat în Egipt mai bine de patru

secole (vezi Exodul 12:40). Mai există posibilitatea ca noul Faraon să fi fost un invadator străin care nu știa nimic despre Iosif.

1:9-10. El a zis poporului său: "Iată că poporul copiilor lui Israel este mai mare și mai puternic decât noi. Veniți să ne arătăm dibaci față de el, ca să nu crească, pentru ca nu cumva, dacă se va întâmpla un război, să se unească și el cu vrăjmașii noștri, să ne bată și să iasă apoi din țară."

În concepția împăratului Egiptului, egiptenii se confruntau cu o problemă neliniștitoare: evreei se înmulțiseră atât de mult încât puneau în mare pericol suveranitatea Egiptului în teritoriu. Cuvântul "iată" este folosit de multe ori pentru a sublinia urgența unei situații. Israeliții reprezentau un pericol clar și iminent.²

Verbul tradus prin "se va întâmpla" este un plural în limba greacă. Subiectul său, "război", are prin urmare un sens colectiv - și anume, include toate aspectele și evenimentele unui război. O utilizare similară a cuvântului război se găsește în 1 Împărați 5:3.³

În versetele 10-12 se face referire la israeliți printr-un pronume de persoana a treia, masculin și singular. Astfel, traducerea literală a începutului versetului 10 sună în felul următor: "Veniți să ne arătăm dibaci față de el, ca să nu crească..." Această utilizare a formei de singular poate fi indicatorul formării evreilor într-un singur grup, al genezei unei națiuni și al unui popor aflat în legământ cu Dumnezeu.

1:11. Și au pus peste ei supraveghetori, ca să-i asuprească prin munci grele. Astfel a zidit el cetățile Pitom și Ramses, ca să slujească de hambare lui Faraon.

Faraon reacționează la amenințare înrobindu-i pe evrei și forțându-i să zidească cetățile Pitom și Ramses. Observați că Faraon îi pedepsește pe evrei prin "munci grele" adică muncă silnică și epuizantă. Același cuvânt este folosit pentru corvoada sau munca silnică din regatele

lui Solomn și Roboam (1 Împărați 11:28). Sub domnia acestor regi, munca respectivă era urâtă de israeliți până acolo încât l-au asasinat pe supraveghetor, un anume Adoram (1 Împărați 12:18). Cuvântul ebraic pentru "munci grele" este folosit mai târziu în pasajele mesianice referitoare la lucrarea Răscumpărătorului ce avea să vină: el va fi unul care va purta poverile, suferințele și durerile poporului (vezi Isaia 53:4, 11).

Localizarea cetăților "**Pitom și Ramses**" este un subiect de controversă. E posibil ca Ramses să se identifice cu Tell el-Dab'a din estul deltei Nilului, iar Pitom să se fi situat la Tell el Hisn, în extremitatea sudică a deltei. Argumentele pro și contra acestor propuneri sunt destul de detaliate și complexe și de aceea îi voi da cititorului o referință.⁴

Titlul de "**Faraon**" derivă din termenul egiptean *pr*, "casă, palat". Inițial el nu se referea la domnitorul egiptean, ci la reședința acestuia. Abia pe la mijlocul Dinastiei a Optprezecea (1550-1070 î.d.Cr.) a început să fie folosit ca apelativ pentru domnitor.

În versetele 10-14, după părerea mea, se face probabil o aluzie la istoria turnului Babel, regăsită în Geneza 11. În Exodul 1:10, Faraon spune, "**Veniți să ...**" Sunt exact aceleași cuvinte folosite de oamenii din Babel care au pus la cale să zidească o cetate (Geneza 11:4). În Exodul 1:11-14, egiptenii sunt înfățișați ridicând cetăți din cărămizi și mortar, exact ca și locuitorii din Babel. Care este scopul acestei corespondențe? Cei răi acționează la fel de-a lungul întregii istorii: construiesc edificii spre propria lor glorie și onoare. Faptul că una dintre aceste cetăți se numește "Ramses", probabil după numele Faraonului aflat atunci la putere, confirmă această concluzie.

1:12-13. Dar cu cât îl asupreau mai mult, cu atât se înmulțea și creștea; și s-au scârbit de copiii lui Israel. Atunci egiptenii au adus pe copiii lui Israel la o aspră robie.

Planul lui Faraon de a-l distruge pe Israel a eșuat deoarece

uneltirile egiptenilor s-au repercutat asupra lor înșiși. Exact calea pe care au încercat ei să-i împutineze pe evrei i-a determinat pe aceștia să se înmulțească. Avem aici un principiu scriptural profund care apare în multe etape ale istoriei Bibliei, cum ar fi în perioada bisericii primare. În acea vreme, biserica a crescut rapid datorită unei aspre persecuții.

Cuvântul ebraic tradus prin "**creștea**" sugerează ideea de evadare, de ieșire din pânțecă (vezi Geneza 38:29). O astfel de creștere numerică pare a fi o împlinire parțială a promisiunii lui Dumnezeu pentru Iacov, conform căreia urmașii acestuia aveau să se întindă în număr mare pe tot teritoriul țării (Geneza 28:14; 30:30).

Evreii s-au înmulțit atât de mult încât egiptenii "**s-au scârbit**" de ei. Cuvântul ebraic are un sens activ (este o rădăcină Qal) și provine dintr-o rădăcină care înseamnă "scârbă, ură, dezgust". Avem aici o reacție de animozitate din partea egiptenilor, cauzată de faptul că intențiile lor nu se materializau, iar Israelul prospera.

Cuvântul tradus prin "**aspră**" se întâlnește foarte rar în limbajul Vechiului Testament. El este folosit însă în Leviticul unde evreilor li se spune să nu-și trateze sclavii în maniera egipteană (Leviticul 25:43, 46, 53). Un astfel de tratament ar fi fost prea crud.

1:14. Le-au făcut viața amară prin lucrări grele de lut și cărămizi și prin tot felul de lucrări de pe câmp; și în toate muncile acestea pe care-i sileau să le facă, erau fără nici un pic de milă.

Genul de munci la care i-a supus Faraon pe israeliți erau aspre și "**grele**". Al doilea cuvânt este folosit mai târziu în cartea Exodului atunci când Dumnezeu "**împietrește**" inima lui Faraon (vezi Exodul 7:3). Pentru că împăratul egiptean a supus pe Israel la munci grele, Dumnezeu i-a împietrit inima.

Aplicație

Petru a spus bisericii primare: "Nu vă mirați de încercarea de foc din mijlocul vostru, care a venit peste voi ca să vă încerce, ca de ceva ciudat, care a dat peste voi" (1 Petru 4:12). Persecuția este modul în care lumea necredincioasă tratează biserica. Să lăsăm deoparte naivitatea în această privință. Și dacă nu vedem persecuția în imediata noastră apropiere, în experiențele noastre personale, aceasta este doar datorită mâinii ocrotitoare și pline de har a lui Dumnezeu. Chiar și atunci, ura există, fierbe și stă gata să explodeze. Am fi nebuni să gândim altfel.

Și totuși, Dumnezeu Își va binecuvânta biserica în vremuri de necaz, așa cum a binecuvântat biserica Sa din Exodul. E așa după cum spune Matthew Henry: "Creștinismul s-a răspândit cel mai mult atunci când a fost persecutat: sângele martirilor a fost sămânța bisericii."